

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania M.B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

z udziałem zainteresowanej B.H.

o ustalenie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 lutego 2017 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 12 listopada 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów
zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 12 listopada 2015 r., wydanym na skutek apelacji wniesionej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. z dnia 18 grudnia 2014 r., zmienił ten wyrok i oddalił odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 26 czerwca 2014 r. stwierdzającej, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonej M.B. z tytułu zatrudnienia w charakterze pracownika w Kawiarni u B.H. w okresie od dnia 1 stycznia 2014 r. jest nieważna z mocy prawa, zgodnie z

art. 58 k.c., i ma na celu obejście przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz ustalającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne M.B. w okresie od stycznia 2014 r. w wysokości po 1.700 zł miesięcznie, z zastrzeżeniem że za miesiące, w których wykazywane były okresy niezdolności do pracy, podstawa wymiaru składek (wynagrodzenie) powinna być ustalana zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 92 k.p.

Ubezpieczona M.B. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 12 listopada 2015 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest: art. 58 § 2 k.c. i art. 353¹ k.c. w związku z art. 300 k.p., art. 83 ust. 1 i 2 w związku z art. 41 ust. 12 i 13, art. 68 ust. 1 oraz art. 86 ust. 1 i 2 w związku z art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 21 tej ustawy w związku z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a nadto naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które zawarła w pytaniu: „Jakie kryteria należy brać pod uwagę przy kwestionowaniu i ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne przez ZUS. Czy kryterium takim może być np. struktura danego przedsiębiorcy, wysokość przeciętnego wynagrodzenia za pracę, a jeżeli tak, to czy ma być to wynagrodzenie przeciętne dla danego stanowiska pracy, danego regionu czy branży. Ponadto, czy kwestionowaniu podlega tylko wysokość wynagrodzenia, czy również zmienne elementy wynagrodzenia, takie jak premie, które mają przecież charakter uznaniowy. Jak w takim przypadku zakwestionować wypłatę takiej premii?”

Skarżąca przyznała równocześnie, że jak rozstrzygnięto w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 2/05, w ramach art. 41 ust. 12 i 13 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych Zakład Ubezpieczeń Społecznych może zakwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, jeżeli

okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa (art. 58 k.c.). Dodała jednak, że przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie wskazują kryteriów, w oparciu o które ZUS może to wynagrodzenie kwestionować, zwłaszcza że przepisy art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 21 tej ustawy w związku z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wyraźnie wskazują, w jaki sposób ustalać podstawę wymiaru składek. Zdaniem skarżącej, jest to zaś o tyle istotne, że w orzecznictwie brak jest jednolitych kryteriów takiej oceny. Prowadzi to do tego, że podstawy wymiaru składek ustalone są w sposób nieprzewidywalny. Skala rozbieżności sposobów ustalania składki jest rozległa, od przyjmowania minimalnego wynagrodzenia do średniego lub analogicznego dla pracownika podobnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu

drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada też przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd

Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Zdaniem Sądu Najwyższego, sformułowane przez skarżącą pytanie, nazwane przez nią istotnym zagadnieniem prawnym, nie spełnia tak określonych kryteriów. Przede wszystkim w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalony jest bowiem pogląd, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych może skutecznie zakwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe (por. trafnie powołaną w tym względzie przez samą skarżącą uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 2/05, OSNP 2005 nr 21, poz. 338, ale także m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 2 sierpnia 2007 r., III UK 26/07, LEX nr 1402647; z dnia 19 września 2007 r., III UK 30/07, LEX nr 896060).

Należy też stwierdzić, że zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego kryteria, na podstawie których organ rentowy może kwestionować wysokość wynagrodzenia, są uzależnione od okoliczności konkretnej sprawy. W powołanej uchwale II UZP 2/05, Sąd Najwyższy wyjaśnił bowiem, że podstawę wymiaru składki ubezpieczonego będącego pracownikiem stanowi wynagrodzenie godziwe, a więc należne, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, zachowujące cechy ekwiwalentności do pracy. Ocena godziwości wynagrodzenia wymaga zaś uwzględnienia okoliczności każdego konkretnego przypadku, a zwłaszcza – co ma istotne znaczenie – rodzaju, ilości i jakości świadczonej pracy oraz wymaganych kwalifikacji (por. także uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 listopada 1997 r., U 6/96, OTK ZU 1997 nr 5-6, poz. 66 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1999 r., I PKN 465/99, OSNAPIUS 2001 nr 10, poz. 345).

Wypada dodać, że nawet pobieżna lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje, że Sąd Apelacyjny w pełni aprobował przedstawione wyżej poglądy judykatury i uczynił z nich podstawę do dokonania własnej oceny prawnej ustalonego w sprawie stanu faktycznego, z którego jednoznacznie wynikało, iż nie wystąpiły jakiegokolwiek racjonalne przesłanki

(zarówno podmiotowe, jak i przedmiotowe), uzasadniające przyznanie skarżącej w spornym okresie tak znaczącej podwyżki wynagrodzenia. Dlatego właśnie Sąd drugiej instancji uznał to podwyższone wynagrodzenie za „rażąco wysokie i w okolicznościach przedmiotowej sprawy stanowiące naruszenie zasad współżycia społecznego”. Sąd ten nie ustalił natomiast samodzielnie właściwej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, ale przyjął jedynie, że podstawę tę powinno stanowić wynagrodzenie przysługujące skarżącej w latach 2007 – 2013.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżąca nie wykazała potrzeby rozpoznania jej skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i § 11 ust. 2 w związku z § 12 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

as